Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
L sērija

2024/2002

26.7.2024.

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2024/2002

(2024. gada 24. jūlijs),

ar ko nosaka vadlīnijas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2023/1791 11. panta interpretācijai attiecībā uz energopārvaldības sistēmām un energoauditiem

(izziņots ar dokumenta numuru C(2024) 5155)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

(1) Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2012/27/ES ([1]) tika ieviesta prasība līdz 2030. gadam Savienības līmenī sasniegt energoefektivitātes pamatmērķrādītāju, kas noteiks kā enerģijas ietaupījums vismaz 32,5 % apmērā.

(2) Komisijas dienestu darba dokumentā SWD (2013) 447 ([2]) Komisija sniedza norādījumus dalībvalstīm par to, kā transponēt un īstenot Direktīvā 2012/27/ES paredzētos energoauditus un energovadības sistēmas, tādējādi palīdzot tām ieviest pienācīgas shēmas, rīkus un metodiku, lai tās varētu pilnībā izmantot enerģijas ietaupījuma potenciālu un sasniegt energoefektivitātes pamatmērķrādītāju.

(3) 2023. gada 13. septembrī tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 ([3]). Ar to Direktīva 2012/27/ES tika pārstrādāta: daži tās noteikumi tika atstāti nemainīti, bet vienlaikus tika ieviestas vairākas jaunas prasības. Konkrētāk, tika ievērojami paaugstināts 2030. gadam izvirzīto ieceru vērienīgums energoefektivitātes ziņā, citastarp attiecībā uz energopārvaldības sistēmām un energoauditiem.

(4) Saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pantu kritērijs, pēc kura nosaka energopārvaldības sistēmu vai energoauditu piemērošanu, ir uzņēmuma vidējais enerģijas patēriņš.

(5) Tāpēc dalībvalstīm jānodrošina, ka uzņēmumiem, kuru vidējais gada enerģijas patēriņš iepriekšējos trīs gados, ņemot vērā visus enerģijas nesējus, pārsniedz 10 TJ, tiek veikts energoaudits, savukārt uzņēmumiem, kuru enerģijas patēriņš pārsniedz 85 TJ, ievieš energopārvaldības sistēmu.

(6) Tomēr arī uzņēmumi, kas nesasniedz Direktīvas (ES) 2023/1791 11. panta 1. punktā minēto patēriņa robežvērtību, būtu jāmudina veikt energoauditus un īstenot no tiem izrietošos ieteikumus.

(7) Lai radītu piemērotus apstākļus un piedāvātu atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), dalībvalstis tiek mudinātas izveidot tādus mehānismus kā energoaudita centri MVU un mikrouzņēmumiem (ja tie nekonkurē ar privātiem auditoriem), lai nodrošinātu energoauditus, kā arī citas MVU atbalsta shēmas. Izstrādājot MVU atbalsta shēmas un programmas, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to programmās ir iekļauts arī tāds atbalsts MVU, kas tiem ļauj kvantitatīvi noteikt energoefektivitātes pasākumu radītos daudzos ieguvumus, energoefektivitātes ceļvežu izstrāde un energoefektivitātes tīklu attīstīšana MVU, ko veicina neatkarīgi veicinātāji.

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/27/ES (2012. gada 25. oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (OV L 315, 14.11.2012., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/27/oj).

([2]) Norādījumi par Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti: 8. pants – Energoauditi un energovadības sistēmas, SWD (2013) 447 final, 6.11.2013.

([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (OV L 231, 20.9.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

(8) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka energoauditos un energopārvaldības sistēmās tiek ņemti vērā attiecīgie Eiropas vai starptautiskie standarti, piemēram, EN ISO 50001 (Energopārvaldības sistēmas) vai EN 16247-1 (Energoauditi), vai, ja ir ietverts energoaudits, EN ISO 14000 (Vides pārvaldības sistēmas), tādējādi nodrošinot atbilstību arī pārstrādātās EED VI pielikuma noteikumiem.

(9) Lai gan energoauditus var veikt atsevišķi vai kā daļu no plašākas vidiskās pārvaldības sistēmas vai energosnieguma līguma, visos šādos gadījumos šīm pieejām ir jāatbilst Direktīvas (ES) 2023/1791 VI pielikumā noteiktajām minimālajām prasībām.

(10) Normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, ar kuriem transponē Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pantu, dalībvalstīs ir jāstājas spēkā līdz 2025. gada 11. oktobrim, izņemot 11. panta 1. punkta noteikumus par pirmo energopārvaldības sistēmu īstenošanu un 11. panta 2. punkta noteikumus par pirmā energoaudita veikšanu uzņēmumiem, kuri tikko nonākuši direktīvas tvērumā; šie noteikumi jātransponē attiecīgi līdz 2027. gada un 2026. gada 11. oktobrim.

(11) Dalībvalstis pēc saviem ieskatiem var izvēlēties savas valsts apstākļiem piemērotāko veidu, kā transponēt un īstenot prasības attiecībā uz energopārvaldības sistēmām un energoauditiem. Šajā sakarā būtu ieteicams attiecīgos Direktīvas (ES) 2023/1791 noteikumus interpretēt konsekventi, jo tas veicinātu saskaņotu izpratni par Direktīvu (ES) 2023/1791 visās dalībvalstīs, tām gatavojot transponēšanas pasākumus,

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Transponējot Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pantu savos tiesību aktos, dalībvalstīm būtu jāievēro šā ieteikuma pielikumā sniegtās skaidrojošās vadlīnijas.

Briselē, 2024. gada 24. jūlijā

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Kadri SIMSON

PIELIKUMS

1. **IEVADS**

Šīs vadlīnijas dalībvalstīm sniedz norādījumus par to, kā interpretēt Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pantu, to transponējot valsts tiesību aktos.

Šīs vadlīnijas aizstāj iepriekšējos norādījumus, proti, 2013. gada 6. novembra norādījumus par Direktīvas 2012/27/ES par energoefektivitāti 8. pantu – Energoauditi un energovadības sistēmas, SWD (2013) 447 final. Dažas iepriekšējo norādījumu daļas dalībvalstīm joprojām var būt noderīgas, lai īstenotu ar energoauditu saistītos noteikumus.

Tomēr juridiski saistoša Savienības tiesību aktu interpretācija ir Eiropas Savienības Tiesas ekskluzīvā kompetencē.

2. **TIESISKAIS UN POLITIKAS KONTEKSTS**

Energoauditi un energopārvaldības sistēmas ir būtiski instrumenti, lai uzņēmumi (un citi subjekti, piemēram, publiskās struktūras), varētu novērtēt pašreizējo enerģijas patēriņu un apzināt enerģijas taupīšanas iespējas. Tāpēc Direktīvā (ES) 2023/1791 ir saglabāti daudzi Direktīvas (ES) 2018/2002 noteikumi.

Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pants aizstāj Direktīvas 2012/27/ES 8. pantu.

Svarīgākā atšķirība starp Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pantu un Direktīvas (ES) 2018/2002 8. pantu ir saistīta ar to, cik plaši piemērojams uzņēmumu pienākums ieviest energovadības jeb energopārvaldības sistēmu vai energoauditu.

Direktīvā (ES) 2018/2002 tvērums noteikts, izmantojot uzņēmuma veidu (t. i., MVU vai nē), bet Direktīvas (ES) 2023/1791 11. panta 1. punktā noteikts: "Dalībvalstis nodrošina, ka uzņēmumi, kuru vidējais gada enerģijas patēriņš iepriekšējos trīs gados, ņemot vērā visus enerģijas nesējus, pārsniedz 85 TJ, ievieš energopārvaldības sistēmu."

Turklāt 11. panta 2. punktā noteikts: "Dalībvalstis nodrošina, ka uzņēmumiem, kuru vidējais gada enerģijas patēriņš iepriekšējos trīs gados, ņemot vērā visus enerģijas nesējus, pārsniedz 10 TJ un kuri nav ieviesuši energopārvaldības sistēmu, tiek veikts energoaudits."

Minētās direktīvas 11. panta 1. un 2. punkts neizslēdz nevienu sektoru, pamatojoties uz to darbību (piemēram, emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) iekārtas vai piesārņojuma integrētas novēršanas un kontroles (*IPPC*) licenču turētājus).

3. **ŠAJĀS VADLĪNIJĀS IZMANTOTIE GALVENIE TERMINI**

Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pantā noteikto pienākumu tvēruma interpretācijas kontekstā visbūtiskākie ir šādi galvenie termini.

3.1. **Direktīvā (ES) 2023/1791 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1099/2008** [1] **definētie termini**

Energoprodukti

"Energoprodukti" ir kurināmais, siltumenerģija, atjaunojamā jeb atjaunīgā enerģija, elektroenerģija vai jebkāds cits enerģijas veids, kā definēts Regulas (EK) Nr. 1099/2008 2. panta d) punktā.

Energopārvaldības sistēma jeb energovadības sistēma

"Energopārvaldības sistēma" ir saistītu vai mijiedarbojošos elementu kopums stratēģijā, ar ko nosaka energoefektivitātes mērķi un plānu, kā sasniegt minēto mērķi, un te ietilpst arī faktiskā energopatēriņa monitorings, energoefektivitātes uzlabošanai veiktās darbības un progresa mērīšana, kā definēts Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 16) punktā.

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1099/2008 (2008. gada 22. oktobris) par enerģētikas statistiku (OV L 304, 14.11.2008., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1099/oj).

Energoaudits

"Energoaudits" ir sistemātiska procedūra ar mērķi iegūt pietiekamas zināšanas par ēkas vai ēku grupas, rūpnieciskās vai komerciālās darbības vai iekārtas vai privāto vai publisko pakalpojumu enerģijas patēriņa profilu, nosakot un kvantificējot izmaksu ziņā lietderīga enerģijas ietaupījuma iespējas, nosakot izmaksu ziņā lietderīga atjaunīgās enerģijas izmantojuma vai ražošanas potenciālu un ziņojot par konstatējumiem, kā definēts Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 32) punktā.

Enerģijas galapatēriņš

"Enerģijas galapatēriņš" jeb "FEC" ir definēts Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 6) punktā, un tā ir visa enerģija, kas piegādāta rūpniecībai, transportam, ieskaitot starptautiskās aviācijas energopatēriņu, mājsaimniecībām, publiskā un privātā sektora sniegto pakalpojumu nozarei, lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un zivsaimniecībai un citiem galalietotāju sektoriem, izņemot energopatēriņu starptautiskās kuģniecības bunkuros, apkārtējās vides enerģiju un piegādes pārveidošanas nozarei un enerģētikas nozarei un pārvadē un sadalē radušos zudumus, kā definēts Regulas (EK) Nr. 1099/2008 A pielikumā.

3.2. **Termini, kas nav definēti ne Direktīvā (ES) 2023/1791, ne citos juridiski saistošos Savienības aktos**

Uzņēmums

"Uzņēmums" Direktīvā (ES) 2023/1791 nav definēts. Tomēr Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 30) un 31) punktā ir atsauce uz Komisijas Ieteikuma 2003/361/EK ([2]) pielikumu. Minētā pielikuma I sadaļas 1. pantā "uzņēmums" ir aprakstīts kā "ikviens subjekts, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no tā juridiskās formas. Tas jo īpaši ietver pašnodarbinātas personas un ģimenes uzņēmumus, kas nodarbojas ar amatniecību vai veic citu darbību, un personālsabiedrības vai apvienības, kas regulāri veic saimniecisko darbību" ([3]).

Direktīvas (ES) 2023/1791 kontekstā Komisija to interpretē tādējādi, ka:

— pienākums nodrošināt atbilstību ir tikai uzņēmumiem dalībvalsts teritorijā. Tomēr, novērtējot to enerģijas patēriņu, būtu jāņem vērā visi saistītie uzņēmumi ES teritorijā,

— 11. panta 1. punkta un 11. panta 2. punkta pienākumi attiecas arī uz uzņēmumiem, kas daļēji vai pilnībā pieder vai kurus daļēji vai pilnībā kontrolē publiskas struktūras,

— dalībvalstīm būtu jāveicina energopārvaldības sistēmu un energoauditu īstenošana valsts pārvaldē valstu, reģionālā un vietējā līmenī, kā norādīts Direktīvas (ES) 2023/1791 84. apsvērumā.

4. **METODIKAS UZŅĒMUMA GADA VIDĒJĀ PATĒRIŅA APRĒĶINĀŠANAI**

Kritēriji, ko izmanto, lai noteiktu, vai uz uzņēmumu konkrētā gadā "***n***" attiecas pienākums saskaņā ar 11. panta 1. punktu vai 11. panta 2. punktu, ir balstīti uz vidējo gada enerģijas galapatēriņu iepriekšējo trīs gadu laikā (n-3, n-2 un n-1). Tā kā transponēšanas termiņš ir 2025. gada 10. oktobris, pienākums 2025. gadam jānovērtē, pamatojoties uz uzņēmuma vidējo gada enerģijas galapatēriņu 2022., 2023. un 2024. gadā.

Ieteicamā pieeja šā rādītāja aprēķināšanai, kas aprakstīta šajā iedaļā, ir vērsta uz to, lai nodrošinātu, ka pūliņi gan dalībvalstīm, gan uzņēmumiem ir saprātīgi, un tāpēc tajā ņem vērā tikai uzņēmumam izrakstītos rēķinus par enerģiju ([4]) (sk. 4.2. iedaļu) un no atjaunīgiem energoresursiem saražotas enerģijas pašpatēriņu.

([2]) Komisijas Ieteikums (2003. gada 6. maijs) par mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju (izziņots ar dokumenta numuru C(2003) 1422) (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).

([3]) 1987. gada 16. jūnija spriedums lietā Komisija/Itālija, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283, 7. punkts; 1998. gada 18. jūnija spriedums lietā Komisija/Itālija, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, ECR I-3851, CNSD, 36. punkts; 2002. gada 19. februāra spriedums lietā *Wouters*, C-309/99, ECLI:EU:C:2002:98, 46. punkts.

([4]) Enerģijas nesējiem, par kuriem rēķinus neizraksta, pamatojoties uz enerģijas vienībām, enerģijas rēķinos var ņemt vērā masas vienības (piemēram, tonnas oglēm) un tilpuma vienības (piemēram, m^3 koksnei).

Tomēr, ja uzņēmumam jau ir precīzāka gada enerģijas galapatēriņa aplēse, piemēram, tāpēc, ka tas jau ir ieviesis energopārvaldības sistēmu vai veicis energoauditu, būtu jāizmanto šāda informācija.

4.1. **Sistēmas robežas**

Sistēmas robežas Direktīvā (ES) 2023/1791 nav definētas, un šai iedaļai būtu jākalpo tikai kā vadlīnijai. Saistībā ar konkrēta uzņēmuma energoauditiem un energopārvaldības sistēmām par sistēmas robežām var uzskatīt analizētas sistēmas fiziskās vai organizatoriskās robežas.

Direktīvas (ES) 2023/1791 kontekstā enerģijas patēriņš būtu jāņem vērā "enerģijas galapatēriņa" izteiksmē, kā tas definēts 2. panta 5) punktā.

Aprēķinot uzņēmuma vidējo gada enerģijas patēriņu, būtu jāņem vērā visi enerģijas nesēji un visi enerģijas izmantošanas veidi (piemēram, ventilācija, apgaismojums, siltumapgāde, aukstumapgāde, transports, datu glabāšana un ražošanas procesi).

4.2. **Uzņēmumam izrakstītie rēķini par enerģiju**

Aprēķinot uzņēmuma vidējo gada patēriņu, lai noskaidrotu, vai uz to attiecas pienākuma izpilde, galvenokārt tiktu ņemti vērā uzņēmumam izrakstītie enerģijas rēķini. Tomēr uzņēmumam, kas iegādājas energopakalpojumu, būtu jāņem vērā arī patērētā enerģija, ko energopakalpojumu sniedzējs ([5]) piegādājis uzņēmumam (piemēram, ir noslēgts energopakalpojumu līgums).

Būtu jāietver arī no atjaunīgiem energoresursiem sistēmas robežās saražotās enerģijas pašpatēriņa īpatsvars (piemēram, ja elektroenerģiju ražo ar fotoelementu paneļiem uzņēmuma objektā) ([6]). Tomēr, ja tas jau nav izdarīts automātiski, no uzskaitītā un rēķinā norādītā patēriņa būtu jāatskaita tā saražotās enerģijas daļa, kas tiek ievadīta tīklā vai elektrotīklā.

4.3. **Uzņēmumu ar sarežģītām struktūrām novērtēšana**

Novērtēt autonomu uzņēmumu vidējo gada enerģijas patēriņu trīs gadu laikā ir salīdzinoši vienkārši ([7]). Uzņēmumiem ar sarežģītāku struktūru gada enerģijas galapatēriņu var aprēķināt tādā pašā veidā, kā darbinieku skaitu, gada apgrozījumu vai gada bilanci aprēķina saskaņā ar "Lietotāja rokasgrāmatu par MVU definīcijas piemērošanu" ([8]). Šī MVU statusa novērtēšanas metodika valstu iestādēm un uzņēmumiem ir labi zināma.

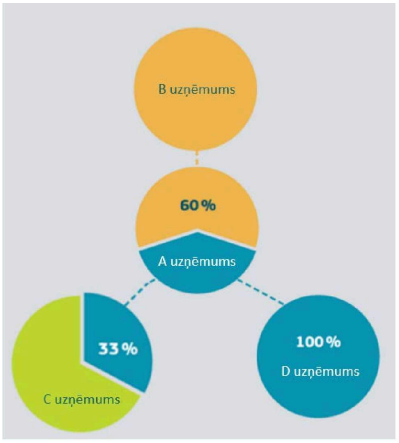
Šajā dokumentā sniegti norādījumi par to, kā apstrādāt datus atbilstoši uzņēmuma kategorijai un saiknēm ar citiem uzņēmumiem (sk. 1. attēlu). Šajos norādījumos ierosinātajā pieejā gada enerģijas patēriņa aprēķināšanai tiktu ņemti vērā tikai saistītie uzņēmumi (ar vairāk nekā 50 % kontroli), bet ne partneruzņēmumi.

([5]) Energopakalpojumu sniedzēja definīcija ir iekļauta Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 29) punktā.

([6]) Dalībvalstis var atļaut neiekļaut tādas enerģijas pašpatēriņu, kas saražota no atjaunīgiem energoresursiem (izņemot bioenerģiju).

([7]) Saskaņā ar Komisijas Ieteikuma 2003/361/EK pielikuma I sadaļas 3. panta 1. punktu "autonoms uzņēmums" nozīmē, ka "uzņēmums ir autonoms, ja tas ir vai nu pilnīgi neatkarīgs, vai tam ir viena vai vairākas mazākuma partnerības (katra mazāka par 25 %) ar citiem uzņēmumiem".

([8]) Eiropas Komisija, Iekšējā tirgus, rūpniecības, uzņēmējdarbības un MVU ģenerāldirektorāts, Lietotāja rokasgrāmata par MVU definīcijas piemērošanu, Publikāciju birojs, 2020, DocsRoom – European Commission (europa.eu).

			A pieder...		A īpašumā ir ...		Enerģijas patēriņš, ko ņem vērā A galīgajā novērtējumā
	TJ	Pienākums	Īpatsvars	Svērums	Īpatsvars	Svērums	TJ
A	11	EA	0 %	100 %	0 %	0 %	*11,00*
B	40	EA	60 %	100 %	0 %	0 %	*40,00*
C	40	EA	0 %	0 %	33 %	0 %	-
D	40	EA	0 %	0 %	100 %	100 %	*40,00*
A		**Energopārv. sist.**					**91,00**

1. attēls

Pieeja sarežģītāku uzņēmumu gada enerģijas galapatēriņa aprēķināšanai (pamatojoties uz Lietotāja rokasgrāmatu par MVU definīcijas piemērošanu, EK 2020)

Uzņēmumiem pašiem ir jāziņo valsts iestādei, ja to enerģijas patēriņš konkrētajā gadā pārsniedz 10 TJ vai 85 TJ robežvērtību, kā noteikts Direktīvas (ES) 2023/1791 11. panta 3. punktā. Līdz ar to uzņēmumi būs atbildīgi par sava enerģijas patēriņa novērtēšanu un var izmantot 1. attēlā parādīto pieeju un sniegt informāciju par aprēķināšanas metodēm, tajā skaitā arī par izdarītajiem pieņēmumiem.

Lai to atvieglotu, dalībvalstīm tiek ieteikts sniegt uzņēmumiem informāciju par pienākumiem, kas izriet no Direktīvas (ES) 2023/1791, kā arī vadlīnijas par gada enerģijas galapatēriņa aprēķināšanu. Prasītās informācijas paziņošanai būtu jāapsver arī tiešsaistes ziņošanas rīka (kura pamatā var būt Ieteikumā 2003/361/EK minētā metodika) vai citas sistēmas izmantošana. Katrs uzņēmums, ieskaitot uzņēmumus ar sarežģītām struktūrām, tad varētu aprēķināt savu gada enerģijas patēriņu atbilstoši savai konkrētajai situācijai un sniegt vajadzīgo informāciju.

Piemērā, kas parādīts 1. attēlā, ja uzņēmums A, kurš pats patērē vairāk nekā 10 TJ, būtu autonoms uzņēmums, tam būtu pienākums veikt energoauditu. Tā kā A ir saistīts uzņēmums, aprēķinot A enerģijas patēriņu, ir jāņem vērā visi ar A saistītie uzņēmumi. Tā kā A ir saistīts ar B un D, A patēriņam pieskaita B un D enerģijas patēriņu. Tā kā A pieder mazāk nekā 50 % no C, C nav ar A saistīts uzņēmums, un tāpēc C enerģijas patēriņu var neņemt vērā ([9]). Kopējais A un ar to saistīto uzņēmumu enerģijas patēriņš ir 91 TJ, tāpēc uzņēmumam A ir pienākums ieviest energopārvaldības sistēmu.

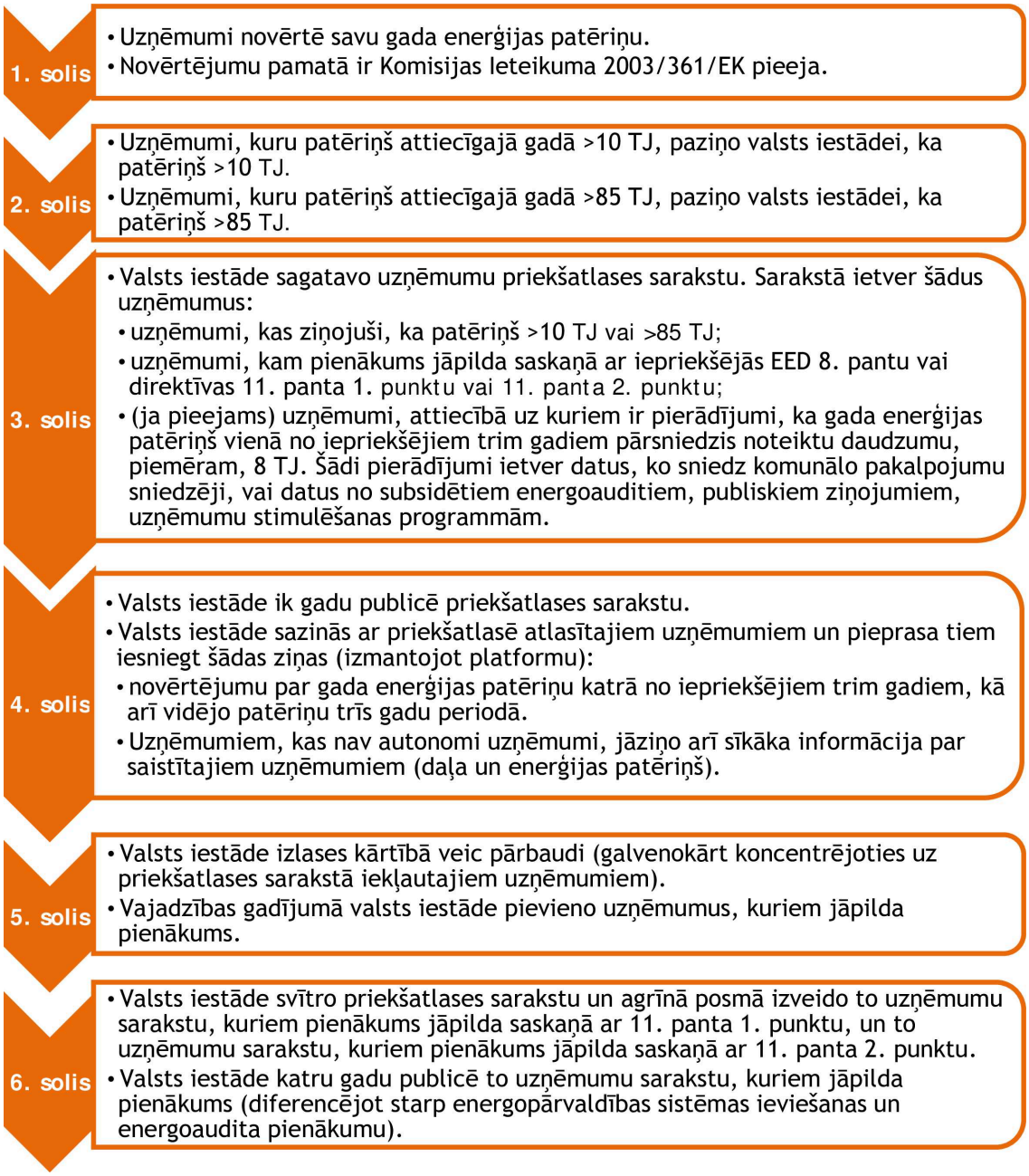
Dalībvalstis tiek mudinātas rūpēties par to, lai uzņēmumi saprastu, kā novērtēt enerģijas patēriņu, šajā nolūkā sniedzot piemērus un, ja nepieciešams, nodrošinot veidnes un/vai rīkus.

4.4. Dalībvalstu veikta to uzņēmumu apzināšana, kuriem jāpilda pienākumi

Lai atvieglotu to uzņēmumu apzināšanu, uz kuriem attiecas 11. panta 1. punkts un 11. panta 2. punkts, dalībvalstis, transponējot 11. panta 3. punktu valsts tiesību aktos, drīkst noteikt pienākumu visiem uzņēmumiem katru gadu ziņot valsts iestādei par to gada enerģijas patēriņu.

([9]) Dalībvalstis drīkst arī izmantot atšķirīgu pieeju un aprēķinos iekļaut arī partneruzņēmumu enerģijas patēriņu.

Ja dalībvalstis uzņēmumiem nosaka pienākumu ziņot tikai tad, kad tie ir pārsnieguši 10 TJ vai 85 TJ robežvērtību, trūks datu, lai aprēķinātu vidējo enerģijas patēriņu trīs gadu laikā. Tālab dalībvalstis varētu izstrādāt detalizētāku pieeju attiecīgo uzņēmumu apzināšanai. Pamatojoties daļēji uz 2018. gada EED īstenošanas paraugpraksi, iespējamā pieeja būtu šāda (2. attēls):

2. attēls

Ierosinātā pieeja to uzņēmumu apzināšanai, kuriem jāpilda pienākums

Dalībvalstis drīkst valsts līmenī noteikt uzņēmumam pienākumu novērtēt savu gada enerģijas patēriņu, pamatojoties uz ziņojumiem, kas saņemti no darbojošās energopārvaldības sistēmas, vai pamatojoties uz nesen veiktu energoauditu (kas nav vecāks par četriem gadiem), vai veikt pašnovērtējumu (sk. 4.3. punktu).

Katru gadu dalībvalstis varētu publicēt tādu uzņēmumu priekšatlases sarakstu, attiecībā uz kuriem uzskata, ka uz tiem attiecas 11. panta 1. punkts vai 11. panta 2. punkts. Kā norādīts 2. attēlā, priekšatlases sarakstā varētu iekļaut šādus uzņēmumus:

— uzņēmumi, kuri iepriekšējos trīs gados vismaz vienu reizi ziņojuši valsts iestādei par gada enerģijas patēriņu, kas pārsniedz 10 TJ (sk. iepriekš),

— uzņēmumi, kam pienākums jau jāpilda saskaņā ar 2018. gada EED 8. pantu vai Direktīvas (ES) 2023/1791 11. panta 1. punktu vai 11. panta 2. punktu. Šie uzņēmumi jau var būt iekļauti valsts datubāzē,

— uzņēmumi, attiecībā uz kuriem ir pieejami pierādījumi, ka vienu reizi iepriekšējos trijos gados to gada enerģijas patēriņš ir pārsniedzis noteiktu robežvērtību, piemēram, 8 TJ. Ir iespējams, ka šie uzņēmumi iepriekšējo trīs gadu laikā ir pārsnieguši 10 TJ robežvērtību. Pierādījumi var būt dati, ko sniedz komunālo pakalpojumu uzņēmumi saistībā ar ES ETS īstenošanu (Direktīva 2003/87/EK, kas grozīta ar Direktīvu (ES) 2023/959), energoauditu dati, stimulu programmas uzņēmumiem un publiski ziņojumi (piemēram, *EMAS* deklarācijas vai ziņojumi saskaņā ar Direktīvu par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu ([10])).

Dalībvalstis tiek mudinātas publicēt priekšatlases sarakstu un sazināties ar apzinātajiem uzņēmumiem. Priekšatlases sarakstā būtu jāiekļauj šāda informācija:

— uzņēmuma nosaukums,

— uzņēmuma adrese,

— enerģijas galapatēriņš vismaz 10 TJ: jā/nē,

— enerģijas galapatēriņš vismaz 85 TJ: jā/nē.

Turklāt būtu jāreģistrē, bet ne jāpublicē arī uzņēmuma kontaktpersonas vārds, uzvārds un e-pasta adrese.

Pēc tam dalībvalstis varētu pieprasīt:

— priekšatlases sarakstā iekļautajiem uzņēmumiem ziņot par gada enerģijas patēriņu katrā no iepriekšējiem trim gadiem, kā arī vidējo enerģijas patēriņu šajā laikposmā; uzņēmumiem, kas nav autonomi, būtu jāsniedz arī papildu informācija (enerģijas patēriņš un līdzdalība) par saistītajiem uzņēmumiem,

— jebkuram uzņēmumam, kas nav iekļauts priekšatlases sarakstā, bet atbilst 11. panta 1. punkta vai 11. panta 2. punkta prasībām, pašdeklarēt un ziņot par gada enerģijas patēriņu katrā no iepriekšējiem trim gadiem, kā arī vidējo enerģijas patēriņu šajā laikposmā; uzņēmumiem, kas nav autonomi, būtu jāsniedz arī papildu informācija (enerģijas patēriņš un līdzdalība) par saistītajiem uzņēmumiem.

Turklāt valsts iestādes varētu veikt pārbaudes izlases kārtībā (galvenokārt koncentrējoties uz uzņēmumiem priekšatlases sarakstā), lai pārbaudītu, vai uzņēmumu paziņotā informācija ir pareiza.

Uzņēmumiem prasītā informācija būtu jāpaziņo par 11. panta īstenošanu atbildīgajai valsts iestādei, izmantojot valsts platformu vai citu tiešsaistes rīku, kas jau bijis pieejams iepriekš vai izstrādāts īpaši šim nolūkam.

Valsts iestādes ik gadu varētu publicēt galīgo sarakstu ar uzņēmumiem, uz kuriem attiecas 11. panta 1. vai 11. panta 2. punktā noteiktais pienākums, kā arī trīs gadu vidējo enerģijas patēriņu un pienākuma veidu (energoaudits vai energopārvaldības sistēma).

Pēc tam valsts iestādes var sazināties ar visiem uzņēmumiem, uz kuriem attiecas 11. panta 1. punkts vai 11. panta 2. punkts, lai informētu tos par to pienākumiem (arī termiņiem).

Lai samazinātu slogu uzņēmumiem, dalībvalstis katrā procesa posmā var:

— informēt uzņēmumus (arī ar, piemēram, nozaru apvienību starpniecību) par 11. panta 1. punktā un 11. panta 2. punktā noteikto pienākumu,

— sagatavot vadlīnijas un/vai atbildes uz bieži uzdotiem jautājumus, lai uzlabotu saziņu,

— atvieglot pašdeklarācijas procesu (piemēram, nodrošinot tiešsaistes sistēmu).

([10]) Sk. 6.1.

5. PIENĀKUMI, KAS SAISTĪTI AR ENERGOPĀRVALDĪBAS SISTĒMAS NOTEIKUMIEM SASKAŅĀ AR 11. PANTA 1. PUNKTU

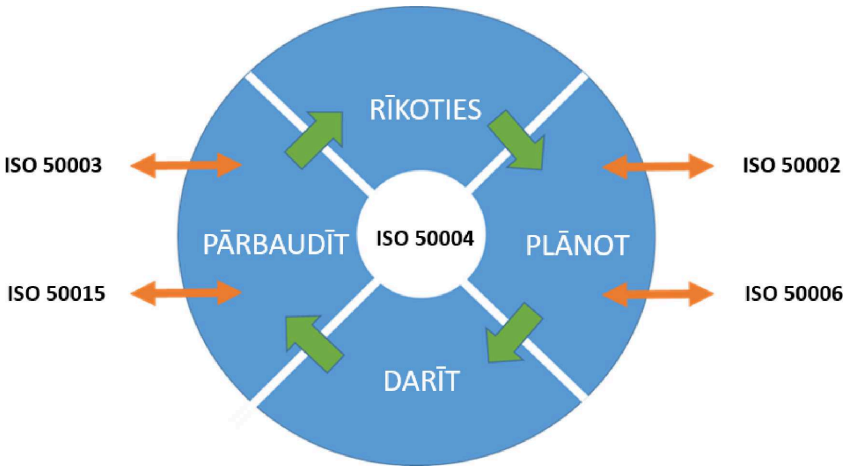
5.1. Prasības tvērums saskaņā ar Direktīvu (ES) 2023/1791

Uzņēmumiem, kuru vidējais gada enerģijas patēriņš iepriekšējos trīs gados pārsniedz 85 TJ, ir pienākums ieviest energopārvaldības sistēmu.

Energopārvaldības sistēmām ir jābūt tādām, ko "saskaņā ar attiecīgajiem Eiropas vai starptautiskiem standartiem ir sertificējusi neatkarīga struktūra". Lai nodrošinātu, ka energopārvaldības sistēmai ir augsta kvalitāte un ka tā ir starptautiski salīdzināma un ietver mērķus, procesus, enerģētikas segmentu aptvērumu, īstenošanu un atjaunināšanu, dalībvalstīm būtu jāmudina uzņēmumi energopārvaldības sistēmas īstenošanas satvarā izmantot šādus standartus un veikt energoauditus saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 VI pielikumu. No šāda viedokļa būtiskākais starptautiskais standarts ir ISO 50001, kas tiek plaši piemērots. Energopārvaldības sistēmu augstas kvalitātes nodrošināšana ir svarīgs priekšnoteikums, lai varētu sasniegt augstu apzināto un ieteikto energotaupības pasākumu īstenošanas līmeni.

Saskaņā ar ISO 50001 energopārvaldības sistēmas ietver energopārskatus kā neatņemamu daļu no nepārtraukta plānot-veikt-pārbaudīt-rīkoties cikla. Lai gan ISO 50000 standartu saimē ir iekļauti energoauditu standarti (sk. 3. attēlu), ISO 50001 nav iekļauta tieša atsauce uz ISO 50002 (energoauditi). Tāpēc energopārvaldības sistēmu sertifikācijai nav vajadzīgi energoauditi ([11]) saskaņā ar ISO 50002 vai EN 16247-1. Tomēr gan ISO 50001, gan ISO 50002 ir noteikts, ka energoauditi var atbalstīt energopārskatus.

Energoauditu var uzskatīt par atsevišķu instrumentu subjekta (piemēram, saistītu uzņēmumu grupas, uzņēmuma, objekta vai ēkas) energosnieguma novērtēšanai, ietverot ieteikumus uzlabošanas pasākumiem. Turpretī energopārskats ir integrēts nepārtrauktā energosnieguma uzlabošanas procesā, un tas ir regulāri, parasti reizi gadā, jāpārskata un jāatjaunina.

3. attēls

ISO 50000 saimes vispārējais satvars (pamatojoties uz www.weka.de/energie/die-normenfamilie-der-din-en-iso-50001)

Praksē energoauditus parasti veic saskaņā ar iepriekš minētajiem starptautiskajiem un Eiropas standartiem (energopārvaldības sistēmu satvarā), jo šie standarti sniedz noderīgus norādījumus augstas kvalitātes energoauditiem, kas var atbalstīt energopārskatu. Energopārskati (vai energoauditi) energopārvaldības sistēmās ir regulāri jāatjaunina, parasti ikgadējos ciklos.

VI pielikumā ir precizēts, ka energoauditiem, citastarp tiem, ko veic energopārvaldības sistēmu satvarā, jāatbilst tādu kritēriju sarakstam, kuru mērķis ir garantēt augstu kvalitātes līmeni, tādējādi palielinot tādas īstenošanas iespējamību, kas ļaus ietaupīt enerģiju un izmantot atjaunīgo enerģiju.

([11]) Jāņem vērā, ka "energopārvaldības sistēmu iekšējos auditus" nevajadzētu jaukt ar "energoauditiem".

Turklāt VI pielikumā ir noteikts, ka energoauditos "*izmantotie dati*" ir "*saglabājami vēsturiskās analīzes un darbības izsekojamības nolūkā*". Šo datu prasību valsts iestādes var izmantot, lai uzraudzītu energotaupības pasākumu apzināšanu un īstenošanu dalībvalstīs. Šajā nolūkā dalībvalstīm būtu jānosaka to datu struktūra un formāts, kas jāpaziņo par uzraudzību atbildīgajām iestādēm vai struktūrām dalībvalstīs.

Energopārskatus energopārvaldības sistēmu satvarā parasti veic iekšējie enerģijas eksperti vai energopārvaldnieki. Lai garantētu iekšējo enerģijas ekspertu neatkarību, šīm personām nevajadzētu būt tieši atbildīgām ne par vienu no enerģētikas sektoriem (ēkām, procesiem, transportu), uz kuriem energopārskats attiecas. Dažos gadījumos energoauditus veic ārēji energoauditori, kuri parasti atsaucas uz energoaudita standartiem. Šie energoauditi tieši atbalsta energopārskatu. Energopārvaldības sistēmu sertifikācijai, ko veic neatkarīga struktūra, ir nepieciešama procesu nepārtrauktība, un tā palīdz uzlabot energosnieguma uzlabošanas pasākumu īstenošanas tempu un kvalitāti.

5.2. **Termiņi**

Direktīvas 11. panta 1. punktā ir noteikts skaidrs termiņš, proti, divi gadi pēc transponēšanas termiņa (t. i., 2027. gada 10. oktobris), līdz kuram uzņēmumiem, kuru vidējais gada enerģijas patēriņš pārsniedz 85 TJ, jāievieš energopārvaldības sistēma.

Lai gan Direktīvā (ES) 2023/1791 tas nav skaidri norādīts, ievērojot to pašu loģiku un lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem uzņēmumiem, arī uzņēmumiem, uz kuriem 11. panta 1. punkta pienākums sāks attiekties vēlāk, energopārvaldības sistēmas ieviešanai būs divi gadi.

Tomēr Direktīvā (ES) 2023/1791 nav noteikts konkrēts sertifikācijas nodrošināšanas datums. Tāpēc dalībvalstis drīkst pieprasīt energopārvaldības sistēmas sertifikāciju kā pierādījumu par pienākuma izpildi divu gadu laikā.

5.3. **Panāktā (kumulatīvā) enerģijas galapatēriņa ietaupījuma kvantificēšana**

Saskaņā ar minimālajiem energoauditu kritērijiem, kas noteikti Direktīvas (ES) 2023/1791 VI pielikumā, energoauditā būtu jānosaka energoefektivitātes pasākumi enerģijas patēriņa samazināšanai. Tā kā enerģijas ietaupījumu nevar izmērīt tieši, ir nepieciešams definēt enerģijas bāzlīniju salīdzināšanai ar faktisko vai sagaidāmo enerģijas patēriņu.

Enerģijas ietaupījuma vai energoefektivitātes pieauguma aprēķināšanai dalībvalstis varētu mudināt uzņēmumus izmantot tādus starptautiskus protokolus vai standartus kā Starptautiskais snieguma mērīšanas un verifikācijas protokols (*IPMVP*), ISO 50006, ISO 50015 vai EN 16212. Šos standartus un protokolus plaši piemēro energopārvaldības sistēmās un energosnieguma līgumos.

5.4. **Mērījumi, uzraudzības kontrole, kvalitāte un verifikācija, ko veic dalībvalstis**

Kopā ar energoauditu vai energopārskatu kopsavilkumu valsts iestādei, kas atbildīga par uzraudzību, jāpaziņo energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu ieteikumu kopsavilkums, ietverot iegūtos skaitļus enerģijas ietaupījuma ekonomiskajam novērtējumam (atmaksāšanās periods vai līdzīgi rādītāji). Dalībvalstīm būtu jānodrošina norādījumu dokumenti un jānosaka minimālie ziņošanas standarti (piemēram, nodrošinot veidnes un/vai tiešsaistes rīkus).

6. PIENĀKUMI, KAS SAISTĪTI AR 11. PANTA 2. PUNKTA ENERGOAUDITA NOTEIKUMIEM

6.1. **Prasības tvērums**

Uzņēmumiem, kuru vidējais gada enerģijas patēriņš iepriekšējos trijos gados pārsniedz 10 TJ un kuri neīsteno energopārvaldības sistēmu, ir jāveic energoaudits, un, pamatojoties uz energoaudita ieteikumiem, ir jāizstrādā konkrēts un īstenojams **rīcības plāns**.

Šāds rīcības plāns "jāiesniedz uzņēmuma vadībai", un tajā jāiekļauj visi ieteikumi, kas ir "tehniski vai ekonomiski realizējami". Turklāt rīcības plāns ir "jāpublicē uzņēmuma gada pārskatā" kopā ar "ieteikumu īstenošanas līmeni", un tam jābūt "darītam publiski pieejamam". Kamēr vien uzņēmumam ir jāpilda pienākums saskaņā ar 11. panta 2. punktu, rīcības plāns un (atjauninātais) ieteikumu īstenošanas līmeņa statuss jāpublicē ik gadu.

Nosakot prasības attiecībā uz to rīcības plānu saturu, kas uzņēmumiem jāsagatavo, dalībvalstis tiek mudinātas maksimāli ierobežot šādas prasības un ņemt vērā nepieciešamību neapgrūtināt uzņēmumus ar nevajadzīgu ziņošanas slogu.

Dalībvalstis tiek arī mudinātas pēc iespējas nodrošināt, ka uz uzņēmumiem neattiecas ziņošanas prasības, kas dublējas vai pārklājas. Jo īpaši dalībvalstis tiek mudinātas ņemt vērā informācijas atklāšanas prasības un datu punktus, kas noteikti Eiropas ilgtspējas ziņu sniegšanas standartos (*ESRS*) un brīvprātīgajā ilgtspējas ziņu sniegšanas standartā MVU, kurus izstrādā *EFRAG*, un iespēju robežās rīcības plānu satura prasības balstīt uz minētajām informācijas atklāšanas prasībām un datu punktiem.

Dalībvalstīm būtu jāļauj uzņēmumiem, uz kuriem attiecas Direktīvas par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu ([12]) (Direktīva (ES) 2022/2464, turpmāk "*CSRD*") un Eiropas ilgtspējas ziņu sniegšanas standartu ziņošanas prasības, izpildīt prasību publicēt rīcības plānu, integrējot nepieciešamo informāciju par rīcības plāniem klimatiskās pārkārtošanās plānā, ko uzņēmumi publicē saskaņā ar *CSRD*/*ESRS*.

ESRS E1 (Vispārīgas prasības) nepārprotami ļauj uzņēmumiem to ilgtspējas deklarācijā iekļaut papildu informāciju, kas izriet no citiem Savienības vai valsts tiesību aktiem, kuros noteikts, ka uzņēmumam jāatklāj ilgtspējas informācija.

Turklāt attiecīgais uzņēmums saskaņā ar E1-5 jau ziņos par savu gada enerģijas patēriņu un saskaņā ar E3-4 – par savu kopējo ūdens patēriņu m^3, ja šāda informācija tiek uzskatīta par būtisku saskaņā ar *ESRS*. *ESRS* 1 7.1. punkts nodrošina arī salīdzinošu informāciju par iepriekšējo periodu attiecībā uz visiem paziņotajiem kvantitatīvajiem rādītājiem.

Pamatojoties uz energoauditu, rīcības plānā varētu sniegt strukturētu kopsavilkumu par energosnieguma uzlabošanas pasākumiem, kas ir daļa no energoaudita. Ja tas ir lietderīgi konkrētajam uzņēmumam, energosnieguma uzlabošanas pasākumus varētu sīkāk iedalīt zemu (citastarp nulles), vidēju un augstu investīciju pasākumos, un tie varētu sniegt norādes par attiecīgajiem atmaksāšanās periodiem vai citiem atbilstošiem ekonomiskiem rādītājiem. Īpašos gadījumos uzlabošanas pasākumus varētu attiecināt arī uz uzņēmuma centrālajiem ražošanas procesiem, citastarp ražošanas līnijām, un palīgprocesiem, ieskaitot apgaismojumu, siltumapgādi, ventilāciju, gaisa kondicionēšanu vai saspiestu gaisu.

Visa šī informācija palīdzētu uzlabot īstenošanas līmeni. Ar īstenošanas līmeni šeit saprot pilnībā īstenotu energosnieguma uzlabošanas pasākumu skaitu salīdzinājumā ar visu ieteikto energosnieguma uzlabošanas pasākumu sarakstu, un varētu ietvert arī turpmāko enerģijas ietaupījumu.

Uzņēmumiem, kuru gada enerģijas patēriņš pārsniedz attiecīgi 10 TJ vai 85 TJ, šī informācija ir jādara pieejama valsts iestādēm, kas atbild par 11. panta īstenošanu (sk. 4.4. punktu). Šim nolūkam var izmantot jau esošu vai jaunu datu vākšanas platformu. Šajā sakarā dalībvalstis varētu vēlēties apsvērt izmantot topošo Eiropas vienotās piekļuves portālu. Lai izpildītu pienākumus, kas vajadzīgi, lai ieviestu attiecīgi energopārvaldības sistēmu vai energoauditu, detalizētās datu prasības un piemēroti termiņi būtu jānosaka dalībvalstīm.

6.2. **Termiņi**

11. panta 2. punktā ir noteikts skaidrs termiņš, proti, viens gads, lai uzņēmumi, kuru vidējais gada enerģijas patēriņš Direktīvas (ES) 2023/1791 transponēšanas laikā pārsniedz 10 TJ, izpildītu energoaudita prasības. Lai gan Direktīvā (ES) 2023/1791 tas nav skaidri norādīts, ievērojot to pašu loģiku un lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem uzņēmumiem, arī uzņēmumiem, uz kuriem 11. panta 2. punkta pienākums sāks attiekties vēlāk, energoaudita prasību izpildei būs viens gads.

Ja vidējais gada enerģijas patēriņš nesasniedz 10 TJ robežvērtību, energoaudits nav vajadzīgs (pat ja iepriekšējā gadā(-os) bija jāpilda pienākums saskaņā ar 2018. gada EED).

([12]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2464 (2022. gada 14. decembris), ar ko attiecībā uz korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu groza Regulu (ES) Nr. 537/2014, Direktīvu 2004/109/EK, Direktīvu 2006/43/EK un Direktīvu 2013/34/ES (OV L 322, 16.12.2022., 15. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj).

6.3. **Energoaudita kvalitātes kritēriji (Direktīvas (ES) 2023/1791 VI pielikums)**

Energoaudita kvalitātei ir izšķiroša nozīme energoefektivitātes pasākumu īstenošanā. Kvalitātes nodrošināšana var attiekties uz energoauditoru kvalifikāciju un var ietvert energoaudita veikšanas procesa kritērijus un energoauditos un attiecīgajos ziņojumos prasīto saturu un detalizācijas pakāpi. Tas ir atspoguļots 11. panta 2. punktā, kurā noteikts, ka energoauditus "neatkarīgi un izmaksu ziņā lietderīgi veic kvalificēti vai akreditēti eksperti saskaņā ar 28. pantu" vai ka tos "īsteno un uzrauga valsts tiesību aktos paredzētas neatkarīgas iestādes".

Ir Eiropas un starptautiski energoauditu standarti, jo īpaši ISO 50002:2014, kura pamatā ir standarts EN 16247-1:2012. Abi minētie ir uzticami avoti saistībā ar energoauditu kvalitāti, proti, to mērķiem, procesiem, enerģētikas segmentu aptvērumu, novērtējumu un pasākumu ieteikumiem. Šie standarti var sniegt noderīgas norādes, kad, pamatojoties uz VI pielikumu, tiek izstrādāti valsts minimālie kritēriji. Turklāt 2022. gadā atjauninātais EN 16247-1 tika īpaši izstrādāts iepriekšējās Energopakalpojumu direktīvas kontekstā, un to varētu piemērot kā konsekventu instrumentu plašākas pārvaldības sistēmas (piemēram, ISO 50001 vai ISO 14000) satvarā. Jāatzīmē, ka, lai gan ir minēts gan ISO 50001, gan ISO 14000, ISO 50001 īpaši attiecas uz enerģijas patēriņu, savukārt ISO 14000 galvenā uzmanība ir vērsta uz vispārīgākiem vidiskiem uzlabojumiem. 2021. gadā tika ieviests ISO 50005 standarts, kas paredzēts pakāpeniskai energopārvaldības sistēmu ieviešanai MVU. Eiropas un/vai starptautisko standartu izmantošana ir noderīga, lai radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem, kas darbojas vairākās dalībvalstīs.

VI pielikuma c) punktā pirmo reizi skaidri noteikts, ka energoauditā "apzina energoefektivitātes pasākumus, ar ko samazina enerģijas patēriņu". Tas atbilst ISO 50002:2014 un EN 16247-1:2012 noteiktajām prasībām, saskaņā ar kurām energoauditoram ir jāapzina iespējas uzlabot energosniegumu. Līdzīgas prasības ir arī pārvaldības sistēmām (piemēram, ISO 50001 vai ISO 14000). Praksē auditā būtu jāiekļauj arī uzlabojumu iespēju izvērtējums, tajā skaitā par finanšu ietaupījumiem, nepieciešamajām investīcijām, ekonomisko analīzi un ar enerģētiku nesaistītiem ieguvumiem. Ja tiek ierosināti alternatīvi energoefektivitātes pasākumi, būtu jānorāda iespējamā mijiedarbība starp energoefektivitātes pasākumiem un jāsniedz salīdzinājums.

Turklāt VI pielikuma d) punktā ir iekļauta jauna prasība apzināt "atjaunīgās enerģijas izmaksu lietderīga izmantojuma vai ražošanas potenciālu". Atkarībā no enerģijas nesēja tas varētu novest pie energoefektivitātes centienu neitralizēšanas, piemēram, ja (ļoti efektīvi) gāzes katli tiek aizstāti ar (parasti mazāk efektīviem) biomasas cietā kurināmā katliem. Tomēr atjaunīgo energoresursu izmantošana samazina siltumnīcefekta gāzu emisijas, kas nepieciešams klimata mērķu sasniegšanai. Energoauditos varētu piemērot pieeju, kas jau īstenota saistībā ar ĒESD un kurā jāņem vērā un jāanalizē iespēja izmantot vai ražot atjaunīgo enerģiju ([13]). Šāda analīze būtu jādokumentē energoauditā.

6.3.1. *Energoaudita un energoaudita ziņojuma saturs*

VI pielikuma f) punktā ir noteikts, ka energoauditiem jābūt "samērīgiem un pietiekami reprezentatīviem, lai varētu iegūt ticamu priekšstatu par vispārējo energoefektivitāti". Tādējādi svarīgs priekšnoteikums šīs prasības izpildei ([14]) ir energoaudita minimālā tvēruma (*de minimis* ([15])) noteikšana.

([13]) Uz atjaunīgiem energoresursiem balstītu augstas efektivitātes alternatīvu sistēmu tehniskās, vidiskās un ekonomiskās iespējamības novērtējums.

([14]) Eiropas Komisija, 2016: Pētījums par energoefektivitāti uzņēmumos: Energoauditi un energopārvaldības sistēmas. Ziņojums par to, kā pienākumus pilda lielie uzņēmumi, par pamudinājumu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un par labu praksi. Pētījumu Eiropas Komisijai sagatavojis Fraunhofer Sistēmu un inovācijas pētniecības institūts (*ISI*) un *Ricardo Energy & Environment*. *Karlsruhe/Oxon*.

([15]) Sīkāka informācija ir sniegta: *Behling, I. et al., 2018: Development of recommendations on the implementation of certain aspects of Article 8 and Annex VI of the Energy Efficiency Directive*. Galīgais ziņojums Enerģētikas ģenerāldirektorātam.

Saistībā ar 2018. gada EED īstenošanu dažās dalībvalstīs energoauditā ir jāiekļauj kopējais enerģijas patēriņš. Dažādās dalībvalstīs ar energoauditu jāaptver skaidri noteikta minimālā procentuālā daļa no uzņēmuma kopējā enerģijas patēriņa; parasti tas svārstās no 65 % līdz 90 %. Cita pieeja prasa iekļaut visas enerģijas patēriņa jomas (saskaņā ar Eiropas standartiem EN 16247-2 ēkām, EN 16247-3 attiecībā uz procesiem un EN 16247-4 attiecībā uz transportu) ar minimālo īpatsvaru 10 % no enerģijas patēriņa, kā rezultātā kopējais aptvērums ir vismaz 80 %. Energopārvaldības sistēmās saskaņā ar ISO 50001 ir jāapzina nozīmīgi enerģijas lietojumi. Tie ir definēti kā jomas ar ievērojamu enerģijas patēriņu un/vai ievērojamu energosnieguma uzlabošanas potenciālu. Līdzīgu pieeju varētu apsvērt, nosakot minimālo enerģijas patēriņa aptvērumu energoauditos, jo energoauditos būs jāvāc dati par visām enerģijas patēriņa jomām. Jomu, kas nesasniedz noteiktu īpatsvaru (piemēram, 10 %) no kopējā enerģijas patēriņa izslēgšana no padziļinātās analīzes, kas ļauj palielināt energoaudita izmaksu lietderību, šķiet piemērots risinājums VI pielikuma f) punkta prasību izpildei.

Energoauditiem vajadzētu būt pietiekami reprezentatīviem. Dalībvalsts var apsvērt iespēju savā teritorijā piemērot "paraugošanas pieeju" uzņēmumiem ar vairākiem līdzīgiem objektiem (piemēram, veikalu ķēdēm). Izvēlētajiem paraugiem jānodrošina visu energoauditam pakļauto objektu reprezentativitāte, un jāņem vērā vismaz tāds objektu skaits, kas ir kvadrātsakne no to objektu kopskaita, kuriem ir līdzīgas īpašības, piemēram, enerģijas patēriņa profili, enerģijas izmantojums, enerģijas avoti un cenas, darbinieku skaits, lielums, process u. c. Kritēriji, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu pietiekamas līdzības starp objektiem, varētu ietvert apsildāmo un/vai dzesējamo grīdas platību, ēkas vecumu, tehnisko aprīkojumu u. c. Minimālo enerģijas patēriņa procentuālo daļu un paraugošanas pieeju varētu apvienot, piemēram, ļaujot izmantot paraugošanas pieeju, bet tā, ka energoauditam tomēr jāaptver noteikta procentuālā daļa no enerģijas patēriņa. Klasterparauga attiecīgie raksturlielumi ir jādokumentē energoaudita ziņojumā, un parauga izvēle ir jāpamato.

Lai palielinātu energoauditu izmaksu lietderību, dalībvalstis varētu sniegt vadlīnijas par *de minimis*, klasterēšanu un paraugošanu. Ir ieteicams dažādiem uzņēmumiem izmantot elastīgas pieejas. Klasteru atlase, paraugu ņemšanas metodika un *de minimis* noteikuma piemērotība ir jāpamato un jādokumentē ([16]).

Ir jādefinē, kā energoauditā tiek iekļauts ēku un transporta enerģijas patēriņš. Ir jāizlemj, vai energoauditā iekļauj transporta pakalpojumus. Šādā gadījumā būs vajadzīgi norādījumi par to, kā novērtēt masu transportu, tajā skaitā lidojumus, vilcienus, autobusus, tālsatiksmes autobusus, kuģus un taksometrus. Ir arī jāprecizē, kā energoaudita ietvaros rīkoties ar pārrobežu transportu. Dalībvalstis varētu pieprasīt iekļaut visu transportu, kas saistīts ar uzņēmējdarbības mērķi, tajā skaitā pārrobežu pārvadājumus.. Attiecībā uz ēkām būtu jāprecizē, kas ir atbildīgs par energoauditiem ēkās, kuras ir uzņēmuma īpašums vai kuras tas nomā. Attiecīgie kritēriji šajā gadījumā varētu būt atbildība par ēkas ekspluatāciju vai tas, ka uzņēmumam ir būtiska ietekme uz ēkas enerģijas patēriņu. Tā pamatā varētu būt arī enerģijas patēriņa (piemēram, elektroenerģija serveriem, datoriem un biroju apgaismojumam) dalījums energoauditā atkarībā no uzņēmuma profila un ēku īpašnieku profila (ietverot centrālapkuri un aukstumapgādi).

6.3.2. *Nepieciešamais detalizācijas līmenis*

Lai nodrošinātu noteiktu detalizācijas pakāpi, dalībvalstis varētu sniegt vadlīnijas ar labas prakses piemēriem un satura rādītājiem un/vai energoauditu veidnēm. Šādās veidnēs būtu jāiekļauj visas attiecīgās jomas (ēkas, procesi un transports), bet ar iespēju svītrot iedaļas, kas uz konkrētiem gadījumiem neattiecas. Būtiskas iedaļas ir kopsavilkums un ieteikumu saraksts, kas ir rīcības plāna pamatā. Šīm iedaļām vajadzīgais saturs būtu sīki jāprecizē. Būs arī skaidri jādefinē datu struktūra datiem, kas jāsniedz valsts iestādēm, vēlams, augšupielādējot tos datubāzē (energoauditu kopsavilkums, ieteikumu saraksts, *CAPEX*, ietaupījumi, atmaksāšanās periods utt.) ([17]).

([16]) Sk. *Behling, I. et al., 2018: Development of recommendations on the implementation of certain aspects of Article 8 and Annex VI of the Energy Efficiency Directive.* Galīgais ziņojums Enerģētikas ģenerāldirektorātam.

([17]) Eiropas Komisija, 2016: Pētījums par energoefektivitāti uzņēmumos: Energoauditi un energopārvaldības sistēmas. Tipisku energoaudita ieteikumu, izmaksu un ietaupījumu bibliotēka. Pētījumu sagatavojis *DNV GL. Oxon*.

VI pielikumā ir izklāstīti energoauditu minimālie kritēriji. Šie kritēriji ir jāievēro arī energoauditos, kas ir daļa no energopārvaldības vai vidiskās pārvaldības sistēmām.

6.4. **Ekspertu pieņemamība**

Lai nodrošinātu augstas kvalitātes energoauditus, energoauditoriem vajadzētu būt nepieciešamajai kvalifikācijai. Publiskajā reģistrā būtu jāiekļauj tikai kvalificēti un/vai akreditēti energoauditori.

Sertifikācijas un/vai akreditācijas shēmā būtu jāiekļauj vismaz šādi kritēriji ([18]):

— Energoauditoru izglītība. Lielākā daļa dalībvalstu prasa, lai energoauditoriem būtu bakalaura vai maģistra grāds attiecīgajos tehniskajos priekšmetos (piemēram, inženierzinātnēs, arhitektūrā). Dažās dalībvalstīs var pietikt ar vidusskolas izglītību, bet apvienojumā ar ilgāku vai plašāku darba pieredzi.

— Pieredze specializācijas jomā. Sertifikācijai/akreditācijai būtu jāaprobežojas ar faktisko darba pieredzi attiecīgajās jomās (piemēram, ēkas, procesi, mobilitāte). Atkarībā no izglītības līmeņa būtu jāpieprasa minimālais attiecīgas pieredzes gadu skaits, kas parasti ir no diviem līdz pieciem gadiem. Kā pierādījumu varētu iesniegt atsauces projektus (energoauditus vai līdzīgas darbības).

— Mācības specializācijas jomās. Dalībvalstīm būtu jānodrošina oficiāli apstiprinātas mācību programmas, kas jāizstrādā attiecīgajai atbildīgajai valsts iestādei. Lai paplašinātu sertifikācijas/akreditācijas jomas, būs vajadzīga apmācība, un tā var būt nepieciešama atkārtotai sertifikācijai vai atkārtotai akreditācijai (piemēram, reizi trijos gados).

— Eksāmeni. Dažās dalībvalstīs energoauditoriem parasti jānokārto eksāmens.

— Energoauditoru reģistrācija, sertifikācija un/vai akreditācija. Energoauditus saskaņā ar 11. pantu vajadzētu veikt tikai reģistrētiem, sertificētiem un/vai akreditētiem energoauditoriem.

7. **11. PANTA 1. UN 2. PUNKTĀ NOTEIKTO PIENĀKUMU PIEMĒROŠANAS PIEMĒRI**

Turpinājumā ir sniegti daži konkrēti piemēri, lai ilustrētu, kā 11. panta 1. un 2. punkta prasības varētu piemērot gadījumos, kad uzņēmuma vidējais gada enerģijas patēriņš iepriekšējos trīs gados ir ap 10 TJ vai 85 TJ robežvērtību.

— Trīs gadu vidējais enerģijas patēriņš n gadā ([19]) ir > 10 TJ, bet joprojām < 85 TJ, un pārsniedz 85 TJ n+1 gadā: uzņēmumam būtu jāveic energoaudits vēlākais līdz n+1 gadam (ja vien nav pieejams energoaudits, kas līdz tam nav vecāks par četriem gadiem), un vēlākais līdz n+3 gadam tam būtu jāievieš energopārvaldības sistēmas.

— Trīs gadu vidējais enerģijas patēriņš n gadā > 85 TJ: uzņēmumam līdz n+2 gadam vajadzētu ieviest energopārvaldības sistēmu. Tomēr, ja trīs gadu vidējais enerģijas patēriņš n+1 gadā ir mazāks par 85 TJ, no n+1 gada ir spēkā tikai energoaudita pienākums, kas nozīmē, ka energoaudits būtu jāveic vēlākais līdz n+2 gadam (ja vien nav pieejams energoaudits, kas nav vecāks par četriem gadiem). Tomēr n+2 gadā vairs nav pienākuma, ka jābūt ieviestai energopārvaldības sistēmai.

— Trīs gadu enerģijas patēriņš pārsniedz 10 TJ robežvērtību tikai n gadā: uzņēmumam būtu pienākums vēlākais līdz n +1 gadam veikt energoauditu (ja vien nav pieejams energoaudits, kas nav vecāks par četriem gadiem) neatkarīgi no trīs gadu enerģijas patēriņa n+1 gadā.

([18]) *JRC*, 2015: *Survey of energy audits and energy management systems in the Member States. Preparation of the transposition of the Energy Efficiency Directive in Member States. JRC* ziņojums par zinātni politikas vajadzībām.

([19]) Kur n gads ir jebkurš gads pēc direktīvas transponēšanas.

— Trīs gadu enerģijas patēriņš vienmēr it bijis nedaudz virs 10 TJ, bet n gadā pazemināts zem 10 TJ: uzņēmumam n gadā nav nekādu pienākumu. Ja trīs gadu vidējais enerģijas patēriņš n+1 gadā atkal pārsniedz 10 TJ robežvērtību, uz uzņēmumu attiektos visas 11. panta 2. punkta prasības. Energoaudits būtu jāveic vēlākais n+2 gadā (ja vien līdz tam laikam nav pieejams energoaudits, kas nav vecāks par četriem gadiem).

Uzņēmumiem, kuriem pienākumi var mainīties, ir īpaši ieteicams veikt energoauditu, nevis vienkāršu energopārskatu kā daļu no energopārvaldības sistēmas, jo vienkāršs energopārskats neatbildīs energoaudita prasībām.

Turklāt, ņemot vērā 4.2. un 5.2. iedaļā izskaidrotos termiņus, un kā parādīts dažos iepriekš minētajos piemēros, uzņēmumiem, kuri kādā konkrētā gadā ir pārsnieguši robežvērtību, ir spēcīgs stimuls pēc iespējas ātrāk īstenot energotaupības pasākumus, lai gada laikā patēriņa vērtība no jauna samazinātos zem robežvērtības.

8. **AUGSTAS KVALITĀTES ENERGOAUDITU IETEIKŠANA VISIEM GALALIETOTĀJIEM**

Attiecībā uz energoauditu ieteikšanu galalietotājiem Direktīvā (ES) 2023/1791 ir uzsvērts, ka, definējot "energoauditu minimālos kritērijus", būtu jāņem vērā "attiecīgi Eiropas vai starptautiskie standarti". Turklāt Direktīva (ES) 2023/1791 atzīst vajadzību nodrošināt, ka tiek ievēroti šā 11. panta 2. punktā noteiktie termiņi energoauditu veikšanai un ka tiek pareizi piemēroti VI pielikumā noteiktie minimālie kritēriji. Direktīvā (ES) 2023/1791 arī noteikts, ka dalībvalstīm šim uzdevumam ir jāizraugās "kompetenta iestāde vai struktūra".

Izraudzītajai iestādei vai struktūrai varētu būt svarīga loma, lai nodrošinātu, ka energoauditi ir kvalitatīvi. Tā varētu būt atbildīga par kvalitātes nodrošināšanas shēmas izstrādi un īstenošanu un nepieciešamo kvalitātes pārbaužu veikšanu, citastarp izlases veida paraugošanu. Izraudzītā iestāde varētu apstrādāt energoauditoru sertifikāciju un/vai akreditāciju un būt atbildīga par mācību programmu uzraudzību. Turklāt izraudzītā iestāde varētu veikt datu vākšanu un energoauditu analīzi, tādējādi sniedzot kopsavilkuma ziņojumus un nodrošinot etalonrādītājus. Kopā ar energopakalpojumu apvienībām varētu tikt sāktas veicināšanas programmas uzņēmumiem, uz kuriem attiecas kāds no Direktīvā (ES) 2023/1791 noteiktajiem pienākumiem (piemēram, MVU, publiskajām iestādēm utt.).

8.1. **Energoauditu kvalitātes pārbaudes, kas jāīsteno dalībvalstīm**

Dalībvalstīm būtu "jāievieš shēma, lai nodrošinātu un pārbaudītu" energoauditu kvalitāti. Šo shēmu pamatā vajadzētu būt labas prakses piemēriem, kas konstatēti dalībvalstīs, kuras īstenojušas 2018. gada EED ([20]). Šāda shēma var ietvert:

— sīki izstrādātas vadlīnijas par to, kā veikt energoauditus,

— energoauditu veidni, lai atvieglotu un standartizētu ziņošanas procesu, tādējādi veicinot kvalitātes uzlabošanu.

Turklāt, lai būtu viegli pieejami pilni energoauditi vai vismaz energoauditu kopsavilkumi, var izveidot valstu datubāzes, kas palīdzētu uzraudzīt īstenošanu un dotu iespēju oficiāli pārbaudīt energoauditu kopsavilkumu pilnīgumu un struktūru. Ja iespējams, galvenie energoaudita dati būtu jāvāc mašīnlasāmā formātā, lai varētu atklāt iespējamas kļūdas un pārbaudīt skaitļu ticamību (piemēram, pamatojoties uz enerģijas ietaupījuma pasākumu salīdzinošo vērtēšanu) ([21]). Šajā sakarā dalībvalstīm īpaša uzmanība būtu jāpievērš informācijas un datu iesniegšanas procesa atvieglošanai (piemēram, izveidojot uzticības tālruņus vai palīdzības dienesta pakalpojumus, nodrošinot bieži uzdoto jautājumu sadaļu utt.).

([20]) Sk. Norādījumi valstu iestādēm par to, kā pārvarēt EED 8. panta īstenošanas problēmas. 2021. https://doi.org/10.24406/publica-304, izstrādāti pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" projektā *DEESME* iepriekšējās EED 8. panta īstenošanai. Daudzi ieteikumi joprojām ir attiecināmi uz šīs direktīvas 11. panta īstenošanu.

([21]) Energoefektivitātes projektu salīdzinošās vērtēšanas datiem potenciāli iespējams izmantot *EEFIG* datubāzi *DEEP* (https://deep.eefig.eu).

Papildus visu savākto energoaudita ziņojumu derīguma pamatpārbaudēm mazākam paraugam nejaušas izlases veidā tiks veiktas padziļinātas kvalitātes pārbaudes. Ja ir pieejami pilni energoaudita ziņojumi, valsts iestāde varētu šo datubāzi izmantot, lai detalizēti novērtētu energoaudita pēc nejaušības principa atlasītus paraugus. Ja ir iesniegti tikai kopsavilkumi, pēc pieprasījuma jāiesniedz pilni energoaudita ziņojumi. Padziļināto kvalitātes pārbaužu skaits ir atšķirīgs, un tas var svārstīties no 1 % līdz 5 % no visiem pienākumam pakļautajiem uzņēmumiem.

8.2. **Energoauditu izmaksu lietderība**

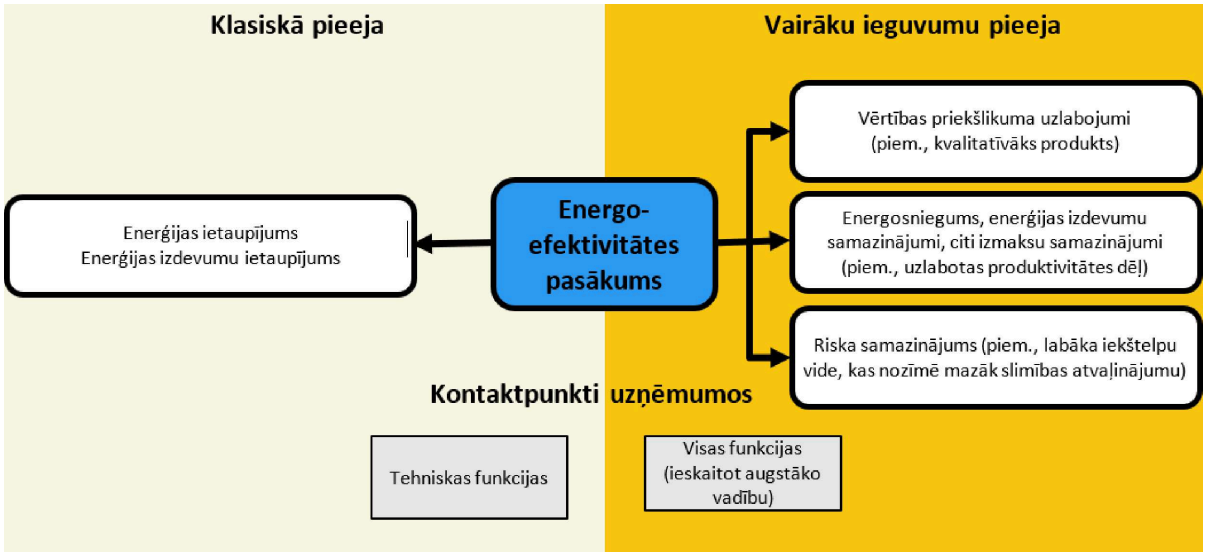
Nav stingras energoauditu izmaksu lietderības definīcijas. Tomēr energoauditu izmaksu lietderību var novērtēt, izmantojot atmaksāšanās periodu (gados), kas ir attiecība starp energoaudita veikšanas izmaksām un gada neto izmaksu ietaupījumiem (izteiktiem neto pašreizējā vērtībā), ko rada energoauditā konstatētie un uzņēmuma īstenotie energoefektivitātes pasākumi. Neto izmaksu ietaupījumā ņem vērā bruto izmaksu ietaupījumu gadā (saistībā ar enerģijas patēriņa samazinājumu), kā arī investīcijas, kas vajadzīgas energoefektivitātes uzlabošanai.

Nesenā pētījumā ([22]) tika novērtēta energoauditu izmaksu lietderība, to izsakot kā atmaksāšanās periodu vairākiem tipiskiem uzņēmumiem. Kopumā energoauditu atmaksāšanās periods ir 3,1 gads vai īsāks atkarībā no attiecīgā uzņēmuma; uzņēmumiem, kuru enerģijas patēriņš pārsniedz 10 TJ, atmaksāšanās periods ir mazāks par 1,16 gadiem.

Visbeidzot, izmaksu lietderības aprēķinā var ņemt vērā iekšējās izmaksas (piemēram, tā personāla izmaksas, kas iesaistīts energoaudita atbalsta darbībās vai energoefektivitātes pasākumu īstenošanā), kā arī ar enerģiju nesaistītus izmaksu ietaupījumus.

8.3. **Vairāki ieguvumi**

Viens no iemesliem, kāpēc uzņēmumi, jo īpaši MVU, energoefektivitātē neinvestē vairāk, ir tas, ka projektu priekšlikumi parasti ir vērsti tikai uz enerģijas ietaupīšanu (sk. klasisko pieeju 4. attēlā), kas nav lielākās daļas uzņēmumu pamatdarbība. Tomēr, izsakot visus ieguvumus no uzlabotas energoefektivitātes skaitliski un informējot par tiem (sk. vairāku ieguvumu pieeju 4. attēlā), citastarp par kvalitatīvākiem produktiem, uzlabotu ražīgumu, labāku iekštelpu vidi u. c., projektu priekšlikumi kļūst konkurētspējīgāki un pievilcīgāki uzņēmumiem ([23]).

4. attēls

Klasiskā un vairāku ieguvumu pieeja, lai veicinātu investīcijas energoefektivitātes pasākumos (pamatojoties uz www.mbenefits.eu)

([22]) Eiropas Komisija, Enerģētikas ģenerāldirektorāts, *Groen, W., Egenhofer, C., Musmeci, R.et al.: Technical assistance on assessing the effectiveness of the implementation of the definition of small and medium-sized enterprises for the purposes of Article 8(4) of the Energy Efficiency Directive* – galīgais ziņojums, Publikāciju birojs, 2021, https://data.europa.eu/doi/10.2833/051248.

([23]) Daži pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" projekti nodrošina attiecīgus materiālus (piemēram, pamatinformāciju, vadlīnijas, xls izklājlapas u. c.), lai palīdzētu valstu iestādēm un uzņēmumiem iekļaut, izteikt skaitliski un popularizēt energoefektivitātes sniegtos daudzos ieguvumus, piemēram: *M-Benefits* (https://www.mbenefits.eu/), *DEESME* (https://www.deesme.eu/) vai *ICCEE* (https://iccee.eu/).

8.4. **Energoefektivitātes tīkli**

Energoefektivitātes tīkls (EET) ir pārbaudīta koncepcija, lai veicinātu energoefektivitātes pasākumu īstenošanu uzņēmumos. EET koncepciju var definēt kā strukturētu, vadītu un laikā ierobežotu (parasti no diviem līdz četriem gadiem) zināšanu un pieredzes apmaiņu starp uzņēmumiem, lai atvieglotu energoefektivitātes pasākumu īstenošanu. Pirmais solis parasti ir apzināt EET veidojošo uzņēmumu energotaupības potenciālu, veicot energoauditu. Ieteiktie energoefektivitātes pasākumi tiek izmantoti, lai noteiktu individuālus, nesaistošus ietaupījuma mērķus. Parasti vispārējs ietaupījumu mērķis tiek noteikts arī EET kā grupai. Pēc tam iekšējie un ārējie enerģētikas speciālisti regulāri tiekas, lai apspriestu energoefektivitāti un iespējamos pasākumus, un vajadzības gadījumā iesaista ārējus ekspertus ar kompetenci īpašās jomās. Tas nodrošina EET dalībniekiem piekļuvi zinātībai, labai praksei un tiešai pieredzei. Šāda pieeja arī palīdz dalībniekiem pamatot nepieciešamās investīcijas attiecīgajā uzņēmumā un palielināt energoefektivitātes pasākumu īstenošanas līmeni. EET koncepcija un ietekme ir dokumentēta literatūrā un vairākos ziņojumos ([24]).

9. **ATBRĪVOJUMS NO PIENĀKUMIEM, TĀPĒC KA TIEK ĪSTENOTS ENERGOSNIEGUMA LĪGUMS**

Saskaņā ar 11. panta 10. punktu uzņēmumi būtu jāatbrīvo no 1. un 2. punkta prasībām, ja tie īsteno energosnieguma līgumu, kas atbilst šādiem nosacījumiem:

— energosnieguma līgums aptver vajadzīgos energopārvaldības sistēmas elementus,

— energosnieguma līgums atbilst XV pielikumā noteiktajām prasībām ([25]).

Kopumā, lai šis atbrīvojums būtu spēkā, ir jāpiemēro salīdzināmas ietekmes princips. Tas nozīmē, ka energosnieguma līgumam būtu jāaptver viss uzņēmums, tajā skaitā visi tā objekti un visas tā enerģiju patērējošās sistēmas un procesi; uz tiem būtu jāattiecina energopārvaldības sistēma, kas atbilst EED prasībām. Praksē šāds gadījums ir grūti iedomājams, jo energosnieguma līgumiem ir skaidri noteiktas sistēmas robežas, un parasti tie attiecas tikai uz konkrētiem objektiem vai energosistēmām.

Tomēr energosnieguma līgumu izmantošana var atvieglot energopārvaldības sistēmas ieviešanu uzņēmumā. No darbībām, kas vajadzīgas saskaņā ar energopārvaldības sistēmu, var izslēgt tās uzņēmuma daļas, kas jau ir uzlabojušas savu enerģijas patēriņu, noslēdzot energosnieguma līgumu. Piemēram, ja ir energosneiguma līgums, kas optimizē ražošanas telpu apgaismojumu, šī joma vairs nav jāiekļauj energopārvaldības sistēmā. Ir tikai jānodrošina, ka energopārvaldības sistēmai vajadzīgo un lietderīgo informāciju no energosnieguma līguma projekta sniedz iekšējam ziņošanas procesam.

10. **ATBRĪVOJUMS NO PIENĀKUMIEM, TĀPĒC KA TIEK ĪSTENOTA VIDES VADĪBAS JEB VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS SISTĒMA**

Direktīvas 11. panta 11. punkts pieļauj atbrīvojumus no 11. panta 1. punkta un 11. panta 2. punkta prasībām uzņēmumiem, kuri īsteno "vides vadības sistēmu, ko saskaņā ar attiecīgajiem Eiropas vai starptautiskiem standartiem ir sertificējusi neatkarīga struktūra", ar nosacījumu, ka "attiecīgajā vides pārvaldības sistēmā ietilpst energoaudita veikšana, pamatojoties uz minimālajiem kritērijiem, kuri izklāstīti VI pielikumā".

([24]) Piemēram, *Carlén, A. et al.*, 2016: *Energy efficiency networks for small and medium sized enterprises: boosting the energy efficiency potential by joining forces*. *ECEEE* nozares 2016. gada vasaras pētījumā. Energoefektīvas ekonomikas Eiropadome (*ECEEE*).
IPEEC (Starptautiskā partnerība sadarbībai energoefektivitātes jomā). 2015. *Energy Efficiency Networks – An effective policy to stimulate energy efficiency*. Parīze, ESAO/*IPEEC*.
Turklāt visaptveroša dokumentācija (vācu valodā) ir atrodama Energoefektivitātes tīklu iniciatīvas tīmekļa vietnē https://www.effizienz-netzwerke.org/.

([25]) Detalizēta informācija par to, kā definē energosnieguma līgumu, ir iekļauta norādījumos par 29. pantu.

Direktīvas 11. panta 11. punkta kontekstā atbrīvojums no energopārvaldības sistēmas (vai energoaudita) pienākuma uzņēmumiem, kuru enerģijas patēriņš pārsniedz 85 TJ (vai 10 TJ), īpaši attiecas uz formalizētām vides vadības sistēmām, kas atbilst attiecīgiem Eiropas un starptautiskajiem standartiem, piemēram, ISO 14000 (vides vadības sistēmas) vai vides vadības un audita sistēmai (*EMAS*).

Šo atbrīvojumu piemēro tikai tad, ja attiecīgā vides vadības sistēma ietver energoauditu, kura pamatā ir VI pielikumā noteiktie minimālie kritēriji (sk. 6.3. punktu). Ir jāpārbauda vadības sistēmas un sertifikācijas struktūras sertifikācijas (vai attiecīgā gadījumā – pašsertifikācijas) statuss, lai nodrošinātu, ka vadības sistēmas īstenošana atbilst VI pielikumā aprakstītajām prasībām. Pierādījumi, ka energoaudits atbilst VI pielikuma prasībām un dalībvalsts īpašajām prasībām, būtu jāiesniedz valsts iestādēm.

Vides vadības sistēma balstās uz plānot-darīt-pārbaudīt-rīkoties ciklu. Attiecīgi, ja uzņēmumā ir ieviesta vides vadības sistēma, kas ietver energoauditu saskaņā ar VI pielikumu, tas ir pastāvīgi īstenojis procesu energoefektivitātes uzlabošanai, un tiek uzskatīts, ka tas atbilst 11. panta 1. punkta vai 11. panta 2. punkta prasībām. Tāpēc uzņēmums ir atbrīvots no minēto pantu prasībām.

11. **ZIŅOŠANAS PRASĪBAS**

11.1. **Integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu atjaunināšana**

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1999 ([26]) 14. panta 2. punktu dalībvalstīm līdz 2024. gada 30. jūnijam, pēc tam līdz 2034. gada 1. janvārim un pēc tam ik pēc 10 gadiem jāiesniedz jaunākā paziņotā integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna (NEKP) atjauninājums. Minētās regulas 14. panta 1. punktā noteikts, ka dalībvalstīm vienmēr gadu pirms 14. panta 2. punktā noteiktā iesniegšanas termiņa jāiesniedz NEKP atjauninājuma projekts.

Saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 I pielikumu attiecībā uz energoefektivitātes dimensiju dalībvalstīm cita starpā būtu jāiekļauj, piemēram, pasākumi energoauditu un energopārvaldības sistēmu veicināšanai saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 11. pantu (kas aizstāj Direktīvas 2012/27/ES 8. pantu).

11.2. **Ziņošana par progresu**

Regulas (ES) 2018/1999 17. pants nosaka, ka dalībvalstīm jāiesniedz savi nacionālie enerģētikas un klimata progresa ziņojumi (NEKPZ), kas aptver visas piecas enerģētikas savienības dimensijas, un viena no šīm dimensijām ir energoefektivitāte.

Saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 IX pielikuma 2. daļu dalībvalstīm ir jāziņo par X-3 un X-2 gadā veikto energoauditu skaitu un papildus jānorāda tādu to teritorijā esošo uzņēmumu kopējais aplēstais skaits, kuriem piemērojams Direktīvas (ES) 2023/1791 11. panta 2. punkts (kas aizstāj Direktīvas 2012/27/ES 8. panta 4. punktu), un šajos uzņēmumos X-3 un X-2 gadā veikto energoauditu skaits.

Pirmie nacionālie enerģētikas un klimata progresa ziņojumi bija jāiesniedz 2023. gada 15. martā, un pēc tam dalībvalstīm par progresu jāziņo reizi divos gados.

([26]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj).